

věnován zobrazení bojových scén husitů a jejich zařazení do středověké tradice. Jestliže tento článek tematicky zapadá, tak následující dva s tématem knihy nijak nesouvisí a navíc pojednávají o podobném tématu: „*Renesanční portál baziliky sv. Jiří na Pražském hradě v kontextu patrociniá a dynastické úcty ke světcům v době středověku*“ a „*Renesanční portál baziliky sv. Jiří na Pražském hradě, Mezi formou a obsahem*“. Zde se nabízí otázka, jestli tyto články neměly spíše vyjít v některém jiném svazku této řady, např. v publikaci *Ora et labora*, věnovaném benediktýnům, jehož spolueditorkou byla autorka. Také je otázkou, zda nemohly být uvedené texty spojeny do jednoho. Pokud tedy odhlédneme od nelogického zařazení do sborníku s husitskou tematikou, jde o zajímavé práce, věnované svatojiřské úctě a pozoruhodnému jižnímu portálu kostela sv. Jiří.

Zbývají dva texty editorky se pak věnují Janu Žižkovi. První je zaměřen na obraz arcivévodce Ferdinanda II. Tyrolského na zámku Ambras a analogická zobrazení Jana Žižky v 16. a 17. století; druhý sleduje otázku prezentace Jana Husa ve výzdobě Národního muzea a výstavy věnované husitství, první se odehrála 1915 a poslední 2015.

Závěrem lze shrnout, že se v případě hodnocené publikace jedná o 33. svazek výše citované řady, a to svazek tenčí, který má zjevně spíše pracovní charakter a je tematicky dosti neucelený.

František Záruba

Marek ĎURČANSKÝ

Dvojitá obléhání Nymburka (1631 a 1634). Událost a paměť

(= Útrapy a hrůzy třicetileté války)
České Budějovice, Bohumír Němec – Veduta 2023, 112 s. + přílohy, mapy a plány, ISBN 978-80-88030-79-9.

Autor knihy, historik a archivář Marek Ďurčanský, se věnuje dějinám královského města Nymburka v období třicetileté války již od 90. let 20. století. Ve své nejnovější knize se zaměřil na dvě fatální události z nymburských dějin zmíněného období, a to na obléhání města saským vojskem v letech 1631 a 1634.

Po stručném přehledu dějin města autor charakterizuje vývoj a proměny hospodářských, sociálních a náboženských poměrů ve městě během prvních tří desetiletí 17. století. Poté přibližuje vývoj válečné situace v Čechách po vpádu saských vojsk. Na to navazuje podrobné vylíčení průběhu saského obléhání Nymburka v prosinci 1631. Zde Ďurčanský vycházel především z podrobného pamětního zápisu sepsaného nymburským radním písařem Janem Šudem ze Semanína, vnukem někdejšího administrátora konzistoře podobojí Eliáše Šuda († 1614). Autor nevynechává ani snahy městské rady o obnovu města v letech 1632–1633 a připomíná, jak svízelné životní podmínky ve vypáleném městě panovaly.

Druhé obléhání Nymburka saskými vojsky následovalo v srpnu 1634. Při tomto obléhání pronikli Sasové do města, které vydrancovali a kde zavraždili množství civilního obyvatelstva. K druhému obléhání Nymburka existuje více pramenů, přesto i zde představuje klíčový pramen pamětní zápis Jana Šuda, v němž jsou uvedena i jména přibližně 200 obětí především z řad měš-

tanů a dalších obyvatel města. Oběti se stal městský rychtář, starší městský písař, polovina městské rady, většina obecních starších a přibližně tři čtvrtiny plnoprávných měšťanů. Při obléhání zahynulo také několik příslušníků rytířského stavu ze sousedství, kteří se předtím uchýlili pod ochranu městských hradeb, mj. bývalý regent dobrovického panství Mikuláš Zajíček z Hošťálkovic se synem Fridrichem. Oběťmi byli převážně dospělí muži, u nichž lze předpokládat, že se podíleli na obraně města.

Velkou pozornost věnoval Ďurčanský obnově města po druhém obléhání. Připomíná, že v roce 1635 srovnal nymburský královský rychtář Pavel Chotounský z Chotouně stav města po saském obléhání se situací Magdeburku po jeho dobytí vojsky Katolické ligy pod velením generála Tillyho, kdy bylo město vydrancováno, vypáleno a většina obyvatel povražděna.

V závěrečné části knihy Ďurčanský důkladně podchytil historiografické zpracování dvojího obléhání Nymburka a s tím spojené postupné ožívání těchto událostí v místní paměťové kultuře v posledních dvou stoletích.

Publikaci uzavírá přehled pramenů a literatury, rejstřík osobních jmen a místní rejstřík. O tom, že je publikace určena také širšímu okruhu zájemců o dějiny Nymburka, svědčí barevná příloha a velký počet černobílých vyobrazení v samotném textu díla. Navzdory svému populárněvědeckému zaměření Ďurčanského kniha nijak neslevuje ze standardních nároků kladených na vědeckou práci. Naprostá faktografická spolehlivost je pro autora pravidlem a samozřejmostí. Jedinou dílčí výjimkou potvrzující toto pravidlo je údaj týkající se úmrtí Jana Šuda (s. 97), kde bylo možné na základě nymburské matriky uvést přesné datum

(6. září 1662). Jako celek představuje pečlivě zpracované dílo M. Ďurčanského cenný příspěvek k poznání dějin Nymburka a nezanedbatelným způsobem obohacuje také poznání průběhu třicetileté války v Čechách.

Petr Kreuz

Daniela TINKOVÁ

Osvícenství v českých zemích

I. Formování moderního státu (1740–1792)

Praha, Nakladatelství Lidové Noviny 2022, 621 s., ISBN 978-80-7422-825-0.

Knihy je prezentována jako první část rozsáhlého trojsvazkového díla, které bude věnováno osvícenství v českých zemích, tedy tématu, jímž se D. Tinková zabývala v různých podobě už ve svých starších knižních i časopiseckých studiích. V recenzovaném textu se zaměřuje především na reformy, které stály u transformace společnosti osmnáctého století v prostoru střední Evropy. Hned v úvodu přitom konstatuje, že studium osvícenství a jeho hodnocení má v českém prostředí dva póly; na jedné straně jsou kladně hodnoceny některé reformy – toleranční patent, robotní patent a zavedení povinné školní docházky – doprovázené však centralizací a unifikací včetně unifikace jazykové, tedy germanizací s hodnocením negativním. Autorka sleduje tuto společenskou transformaci jednak v obecných rysech, jednak v aktivitách hlavních protagonistů, rakouských panovníků valné části osmnáctého století, tedy Marie Terezie, Josefa II. a Leopolda II. Zdůrazňuje přitom význam tohoto období pro další vývoj české společnosti, přičemž chronologický výklad jednotlivých celků doplňuje v textu grafic-